

30 Rozbicie dzielnicowe (XII–XIII w.)

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim.

Uczeń:

2) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII w.

X. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego.

Uczeń:

1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego;

5) zestawia najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1138, 1241
- postacie: Mieszka III Starego, Władysława II Wygnańca, Bolesława IV Kędzierzawego, Kazimierza II Sprawiedliwego, Henryka I Sandomierskiego, Henryka Brodatego, Henryka Pobożnego
- postanowienia ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego

ROZUMIE

- pojęcia: zasada senioratu, zasada pryncypatu, ustawa sukcesyjna, princeps, dzielnica senioralna
- znaczenie bitwy pod Legnicą

POTRAFI

- wymienić przyczyny rozbicia dzielnicowego
- ocenić ustawę sukcesyjną
- podać początek rozbicia dzielnicowego Polski
- wskazać na mapie ziemie, jakie otrzymali synowie Bolesława Krzywoustego
- omówić politykę wewnętrzną Henryka Brodatego

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Wyjaśniamy uczniom, że w XII w. w Polsce zaczęła się rodzić tradycja podziału kraju między synów.

Pytamy:

- ▶ Jak się zakończył spór Bolesława Krzywoustego ze Zbigniewem?
- ▶ Czy bracia nie mogliby rządzić wspólnie?
- ▶ Jak się skończył podział państwa Karola Wielkiego między jego trzech wnuków?

Prosimy uczniów, aby przeczytali pierwszy akapit podrozdziału *Przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej* (s. 318), a następnie odpowiedzieli na pytania:

- ▶ Kiedy zmarł Bolesław Krzywousty?
- ▶ Ilu miał synów?
- ▶ Jakie były przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej?

Informujemy, że po śmierci Bolesława Krzywoustego (1138 r.) weszła w życie ustawa sukcesyjna, która określiła kolejność dziedziczenia tronu oraz podział ziemi między jego synów.

Rozdajemy uczniom karty pracy *Rozbicie dzielnicowe*. ▶ Prosimy ich, aby na podstawie podrozdziału *Ustawa sukcesyjna Bolesława Krzywoustego* (s. 318–319) wykonali zadania 1–3. Po skończeniu pracy jej efekty omawiamy na forum klasy.

Zadajemy pytania:

- ▶ Co należy rozumieć pod pojęciem zasady senioratu i zasady pryncypatu?
- ▶ Jakie problemy mogła zapoczątkować ustawa sukcesyjna w Polsce?
- ▶ Jakie szanse na rozwój Polski mogła zapewnić ta ustawa?

W kilku słowach wyjaśniamy uczniom, dlaczego w 1227 r. upadła zasada pryncypatu. Informujemy, że po licznych walkach o władzę między potomkami Bolesława Krzywoustego w 1227 r. doszło do zjazdu w Gąsawie, podczas którego syn Kazimierza Sprawiedliwego Leszek Biały chciał załagodzić stosunki między Piastami. Podczas tego wydarzenia doszło do zbrojnego najazdu na uczestników zjazdu i śmierci Leszka Białego. W konsekwencji upadła zasada pryncypatu, gdyż posiadanie ziemi krakowskiej nie oznaczało zwierzchności nad pozostałymi dzielnicami.

Informujemy uczniów, że choć upadła zasada pryncypatu, to niektórzy władcy piastowscy próbowali zjednoczyć ziemie polskie. Takie plany próbował zrealizować Henryk Brodaty, który najpierw rządził Śląskiem, a z czasem opanował większe terytorium.

Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział *Państwo Henryków śląskich* (s. 323), a następnie odpowiedzieli na pytania:

- ▶ Jakie ziemie opanował Henryk Brodaty?
- ▶ W jaki sposób Henryk Brodaty umocnił swoją władzę?
- ▶ Dlaczego Henryk Brodaty dbał o dobre stosunki z możnymi?

Informujemy uczniów, że po śmierci Henryka Brodatego władzę na Śląsku przejął jego syn Henryk Pobożny, który musiał stawić czoła najazdom mongolskim.

Odtwarzamy film *Historia na szybko. Henryk II Pobożny* (minuty od 4:14 do 10:33). ▶ Po jego obejrzeniu uczniowie wykonują zadanie 4 w kartach pracy. Omawiamy je na forum klasy.

Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m5, s. 324) oraz obejrzeni miniaturę przedstawiającą bitwę pod Legnicą (m6, s. 324), a następnie wykonali polecenia 1–3 (s. 324).

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy uczniom pytania:

- ▶ Czy gdyby Polska nie była rozbita na dzielnice, miałyby szansę pokonania Mongołów?
- ▶ Jak oceniacie rządy Henryka Brodatego?

METODY KONTROLI

Uczniowie w kartach pracy wykonują zadanie 5 oraz rozwiązują test na stronie internetowej quizizz.com. ▶

PRACA DOMOWA

Jak wyglądałaby sytuacja Polski, gdyby Bolesław Krzywousty nie podzielił swojego państwa między synów, a pełnię władzy przekazał najstarszemu z nich? Uzasadnij odpowiedź.